

Rekomendacijos Lietuvos Sumanios specializacijos rengėjams ir įgyvendintojams

Įgyvendinant Lietuvos sumanios specializacijos strategiją, nuo pat jos rengimo pradžios 2012 metais vyksta daug diskusijų, kaip sėkmingai įgyvendinti 7 prioritetines mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptis, pažangesne šalies regionų raida suinteresuoti asmenys ar jų grupės teikia daug pasiūlymų, kaip jų nuomone, būtų galima pasiekti geresnių rezultatų. Prie šių pasiūlymų norėtų prisidėti ir Baltijos jūros regiono programos 2014–2020 projekto „Sumanios specializacijos mokymasis tarp regionų“ (angl. *Learning among regions on Smart Specialization*) projekto dalyviai, atstovaujantys septynioms Baltijos jūros regiono šalims, siūlydami konkrečias priemones, padedančias įgyvendinti sumaniosios specializacijos strategiją.

2018–2020 metais įgyvendinamo Projekto metu atlikti moksliniai tyrimai ir surengtos focus grupių diskusijos, skirtos vienai iš Lietuvos Respublikos sumaniosios specializacijos strategijoje iki 2020 metų sričių – Energetika ir tvari aplinka – parodė, kad panaudojama tik labai maža dalis Lietuvoje turimo sumaniosios specializacijos potencialo. Vienas iš labiausiai trukdančių barjerų – bendradarbiavimo trūkumas. Tyrimo rezultatai parodė, kad, nepaisant visų rūšių organizacijų nedviprasmiškai išreikšto noro bendradarbiauti, bendradarbiavimas vyksta vangiai. Vyrauja diskusijų forma, o realių bendradarbiavimo veiksmų diegiant inovacijas įgyvendinama mažai.

Skatinant bendradarbiavimą būtų galima gerokai paspartinti inovacijų diegimą visose septyniuose Lietuvos pasirinktose sumaniosios specializacijos kryptyse. Remiantis projekto rezultatais, Lietuvoje pastangos turėtų būti sutelktos šiomis kryptimis:

1. *Bendradarbiavimo ir bendros veiklos skatinimas tarp keturių sumaniosios specializacijos procese dalyvaujančių grupių: verslininkų, mokslo bendruomenės, valdžios institucijų ir vartotojų interesus atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų.* Moksliniai tyrimai ir daug šiose srityse pasiekusių Baltijos jūros regiono šalių kaip Švedija, Norvegija, Suomija, Vokietija praktinė patirtis rodo, kad svarbu plėtoti bendradarbiavimą ne tik tarp verslininkų, bet ir tarp kitų visuomenės atstovų, norinčių ir galinčių daryti įtaką sumaniosios specializacijos procesams. Pvz., Suomijoje, tam tikrų projektų įgyvendinimui būtina sąlyga, kad projekto komandą sudarytų nurodytos grupės iš keturių sumaniosios specializacijos procese dalyvaujančių grupių (pvz., verslininkai ir mokslo bendruomenė ar verslininkai ir NVO, ir pan.). Prasidėjęs bendradarbiavimas dažnu atveju Suomijoje tęsdavosi ir toliau, kuriant ir įgyvendinant naujas iniciatyvas ir projektus, pritraukiant daugiau dalyvių. Pirmumo teisę gauti paramą reikėtų suteikti projektams, kuriuos teikia bendradarbiaujančių organizacijų junginiai, apimantys visas minėtas suinteresuotų asmenų grupes.
2. *Naujų mokymosi metodų skatinimas, remiantis tarptautinio bendradarbiavimo ir gerųjų praktikų įgyvendinimu.* Nors sumaniosios specializacijos koncepcija orientuota į

konkrečios teritorijos vystymą, sėkmingam pasirinktos specializacijos įgyvendinimui regione gali trūkti tam tikrų žinių ar kitų išteklių. Lietuva turėtų lanksčiai žiūrėti į administracinius regiono apribojimus ir imtis iniciatyvų, padedančių į šaliai svarbios sumaniosios specializacijos srities vystymą įtraukti kaimyninių šalių regionus. Naujo mokymosi metodai, paremti tarptautinio bendradarbiavimo patirtimi ir gerosiomis praktikomis, gali suteikti naujų žinių ar pasiūlyti reikalingų sprendimų norimoms praktikoms sumaniosios specializacijos srityje įgyvendinti. Švedijos, Norvegijos ir Suomijos atvejai parodė, kad ilgametis naujų mokymosi metodų iš kaimyninių šalių taikymas, remiantis tarptautinio bendradarbiavimo ir gerųjų praktikų įgyvendinimu, yra tikslingas ir duodantis efektyvių rezultatų (pvz., Švedijos instituto finansuojami bendradarbiavimo projektai). Taip pat daug naudos galėtų atnešti atskirų užsienio šalių organizacijų ar asmenų, galinčių prisidėti prie efektyvesnio sumaniosios specializacijos proceso įgyvendinimo įtraukimas, finansiškai paremiant tarptautinių inovacijų tinklų kūrimą ir veiklą.

3. *Inovatyvių bendradarbiavimo instrumentų (platformų) ir tinklų, padedančių sumaniosios specializacijos vystymui, kūrimas ir naudojimas.* Visų pirma, tai turėtų pasireikšti organizacine ir finansine parama nacionalinių inovacijų tinklų kūrimui ir veiklai, tokiu būdu sukuriant inovacijų plėtrai reikalingą infrastruktūrą. Lietuvos ir kitų šalių praktika parodė, kad dėmesys turėtų būti sutelktas ne į informacinių technologijų panaudojimą, bet į bendradarbiavimo tinklo vadybos modelį, nes be kvalifikuotos vadybos virtualūs ekonominio bendradarbiavimo tinklai greitai praranda savo gyvybingumą. Vertėtų išanalizuoti šiuo metu veikiančių platformų, skatinančių tinklo dalyvių bendradarbiavimą, turinį, identifikuojant, kokia papildoma informacija reikalinga, naujų kontaktų užmezgimui tarp dalyvių šalies viduje ir su dalyviais iš kitų šalių (pvz., platforma „Open R&D Lithuania“).
4. *Individualaus sumaniosios specializacijos proceso dalyvių mokymosi ir kompetencijų didinimo skatinimas.* Naujų inovacijų kūrimui ir diegimui bet kurioje pasirinktos specializacijos kryptyje reikalingas nuolatinis žinių gilinimas, mokymasis, naujų idėjų kūrimas, remiantis individualiu mokymusi ar dalyvaujant šios tematikos renginiuose, konferencijose ar seminaruose. Projekto dalyvių patirtis rodo, kad bendradarbiavimas tarp keturių sumaniosios specializacijos procese dalyvaujančių grupių, dalyvavimas įvairiuose nacionaliniuose ir tarptautiniuose tinkluose bei bendradarbiavimo instrumentuose (platformose) padeda įgyti naujų žinių, gauti informacijos apie vykstančius mokymus (nuotolinius ir vietoje), keistis naujausia informacija.

Baltijos jūros regiono 2014–2020 m. programos projekto „Sumaniosios specializacijos mokymasis tarp regionų“ (angl. *Learning among regions on Smart Specialization*) vardu:

Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas

Daugiau informacijos:

Išsamesnė informacija apie įgyvendinamą LARS projektą pateikiama internetinėje svetainėje adresu: <http://projects.interreg-baltic.eu/projects/lars-93.html>

Projekto vadovė Lietuvoje dr. Živilė Gedminaitė-Raudonė, tel. (85) 2617071,
zivile.gedminaitė@laei.lt;

Projekto vyr. mokslo darbuotoja dr. Rita Vilke, tel. (8 5) 2624156, rita.vilke@laei.lt